

Partija yureduyniñ
təməniği zvenologıyınñ
1931-32 ғыlda -
PROGRAMALARǾ

KANDIDATTARDYN ŞKOLYNYN
PROGRAMAZǾ
(GorottogǾ)

Köcyrgen kızı
A. SURAZAKOV.

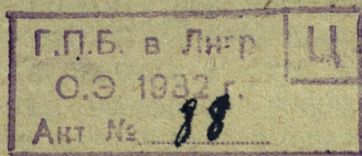
Ойрот.
2-445

Partija uyredyynin tomo-
nigi zvenologьnьn
1931-32 ьylda

PROGRAMALARЬ

Kandidattardьn ьkolьnьn programazь (gorottogь)

Kөcyrgen kizi A. SURAZAKOY.

1931 ьyl.

BSK(в)Р Овкомь ььgargan.

1931 ьyl.

Bu programany 1 $\frac{1}{2}$ 2 ajga iştenip vozodor edip vodolyn çazap salgan, muny-la kandyj-da şkolgo oturup yurenbegen baza baştany şkolgo kirip yurenberge çetre velettenbegen kandidat ulusty yreder dep köstöp salgan. Bu programma „Leninskaja gramota“ degen Ingylevtyň usevnigine şideenip turgan kereginde.

1-кы тема. Bol'şevik tevyulerinin çenyu,

„Beşçyldyktý-tört çylga“ degen lozungty çylgyr vudyryp usyna çygargany. Beşçyldyktý uc çylga baza eki çyl çarýmga vudyrgen kezik proizvodstvolor-la predpriyatijalar. Sotsybalist industrijazynyň syreen tyrgen özymi. Bu çylgy çylda 518 çany predrijalar vudyryp iştene bergeni; olordyň alvaty hozajstvozyna kerекty volgon usury. Taldama çakşy ulu çaan çany tudulgan çazaldar baza sotsybalist industrijazy çaja salyp ötkyrer keregine çurt hozajstvozynyň tyrgen özyp braatkan sotsybalist sektorý; 1040 maşyna-la traktorlordyň işke turgan çany stantsijalary; 4 mun sotsybalist çer izin baştap braatkan sovhostor. Kolxos çylgaaznydu çenyge çykkан: em turguza kolektiv keregin nurgulaj ötkyryp usyna çykkан rajondor; viçylygy çylda, төмөнлө salza 1932 çyldyň çazyна өtkyрbej kolektiv keregin nurgulaj ötkyryp salatan rajondor. BSK(В)Р төs usuryнда rajondo ol emeze oblasta kolektiv keregin ötkyryp salarga çazap bergен

ezily zakonь (direktivazь) baza kolxostordь tьндar-
ga анылар төзөри-ле хозайство җанынан берилген җа-
кытлар. Kolxostьн krestjandarь-deremne җерде пар-
тияньн җөлөнөр җөлөги база җер изини тазыду вудыми.
Бу өдүр брааткан җыдагыь sotsьbalist ekonomikanь
вудыгуп ucuna җыгарар төзөгөзи. Albatь хозайствоzь-
ньн канча кезек җаныларьн өскөртип җапырттар sotsь-
balist җольна тарткан: transport-ла гороттьн хозайствоzьн
өскөрттирип җапырттар деген Төс Комитеттин иjun' ајдагыь
plenumь. İşmekci klas-ла kolhozниктердин ne-ле җөөзө
material-ла kul'tura җольньн өзүми. Predprijatijalardagyь
(ancadala җапы җазалдар tudup турган җерлерде) sov-
xostordogyь kul'tura-ла җырым-җадыштьн җазальньн җа-
кulta iş-kerekeri. Bistin uур kyc kerekeribis klas
tartьzьньн uур keregindij. Bistin uур деген kereke-
rivistin ваşkazь nede deze olordь вудыгуп salar ar-
gazь варьнда volьp турь.

**2-ci tema. Bistin өзүр җаандап турген тебуу-ле
olordь вудыгуп җыгар argalarьньн аајь.**

Proletariatь uc tybinde ŗindep көстөгөни-telekeј ysty-
ne тургузатан komunizm. SSRSojuzь-ваstra җер tele-
keјdin ystindegi proletardьн komunizmь kereginde
tartьzьp җенизеттен mergendy (udarnьj) brigadazь. Oro-
on җurtьvьstagyь industrializatsijanь өskyrerge тырген
teбуулер таар берип турган җurt icindegi аајлу kerek-
ter. Industrializatsija-ла җurt хозайствонь sotsьbalist җоль-
ла өскөртип җарандьрар ŗыltuu. Bisterdin көр-төр өsky-
ryp турган kerekeribiske тырген тебу таар берип җаткан
җurt тьштьндagyь ucurlar; bis кемнинде көльна тышпес
keregindegi tartьŗ: „aldьнан ozoloј тьньр iјdelenip
kalgan ороон җurttardan bis 50-100 җылга сондоп

kalganьвьs. Bu sondop astьkkan çoldь vis on çьldьn turkьnьna ødyp cьgar kerek. Bu kerekti vis emeze vydyryp "salarьвьs, emeze olor visti tepsep, salar" (Stalin).

Bistin tyrgen tevyly көптөp өзyp турганьвьсть ьlgар аньлаарьна çemeezindy kereker. Bu ьlgар аньдарьна сьндьktu argalar mundьj: oроон çurtьвьстьn ar vytkeniniç var volьp турган vajtagь, işmekciler-le krestj'andardьn турган var başkaruu bu başkarudь vek tudьp severlep çatkan işmekciler-le krestjandardьn турган aajьвьстьn ar çөөzө çөөr ekenomika çolьвьстьn artьktu çokşьзь, işmekci klastьn taldam çakşь uluzьnьn oncoзьn kycin çaньs çolgo vaştap турган vaza ne-le uur kyc kerekerdi çьlgьr çenip турган çaньs кууп sanaalu vaza bir volgon partijaьn varь volьp turь. Bu сьндьktu var volьp турган-bistin tyrgen çorьktu tevylerdi aяavastan çenyge cьgaratan arga-mekeni keregine salarga ep таар bileri. Texnikань, ekonomikanь, akca-çөөzөni kolgo tudьp alar iş-kereker. Predprijatijalarda, sovxostordo vaza kolxostordo турган sotsьbalist vydyyly çovot-kyc-le olordь көптөdip çaandadar kereker. Sotsьbal mөrөj-le mergendь (udarnьj) işterdi өtkyrerin өзьmin munan arьgь tooзьn көптөdөтөн vaza өnzidip çarandьratan tartьş. İş çovot kyctiederde at neree cьkkan ulustarla oроон çurtьn hozajstvolu planьn vydyrerindegi olordьn şьltuu. İş çovot-kycti сьn tys çol-la төzөөri-niç tartьзь eder iştiң karuuna turbas emejim dep sananar kazьla kьlk-la turuzьp çendeeri, kolxostordo sdel'şcinань өtkyryp төzөөri, өjlu өjin salvaj vaza тьндьda ucot edip turарь). Xozrascot ederin kajral çoktoң тьндьda vydyryp salарь. Predprijatijalardьn çaнь

aajlu işteri-le onon ulam tavylıp turgan çanь ep-symely vaştap vaşkarar kerek. Cokum çart baza eder izinin vaştanarь onь taldama degen çolь aajlu volьp turь.

3-ci tema. Partijanь ulu çaan çolь-la eki çara frontla turьp kelgen tartьştu çeniş.

SSR Sojuzьnьn proletariadьn sotsьal çanьnan cundaj kurçagandar: kulaktar-la ook burzuj vyduyly deremnedegi ulustar. Gorottogь ook burzujlar. Oktjabьrdьn revoljutsijazьnda tonodьp çoksьragan aldьnda aldьnan çurt çөөzely çatkan ulustьn artkanь-la olorgo vojlorьn sadьngan bu çanьna kacalaңdu sluzboo turgan intelegent, bisterge karьşu sanaalu taskaamьr işty spetsialister, avьs uktular, sotsьal kerekti çektep satkan (men'şevikter baza onon-da өskө) ulustar. Sotsьalizmdь tekşilej front la çaja salьp tavartkanьnan tarta proletariatka karьşu klas çanьnan ijdely kyc volьp kacalanьn kurçuganь. Revoljutsijaga karьşu ne-le kycti viriktirgen tartьştьn ep symezi volgon vodoldu kor çettireeci kerek. Öskө çurt oроонньn keregine kirizerge bistin çurt icindegi revoljutsijaga karьşu sanaalulardьn çer ystyndegi imperializьmьnьn kyци-le çava kalьşkanь „Prompartija“, „trudovaja krestianskaja partija“, sotsьal çolьna arьşa edeeci men'şevikter, olordьn sotsьal төзөгезi-le platformazь (ekonomikalu baza politikalu).

Çajradьlp yrelip turgan baza yle konogь çedip өcyp vraatkan bistin oроон çurtьvьvьstьn klastarьnьn kacazьp turganьnьn somьn көrgyzyр çatkan on çanьna çajlgan kerek-le sol çanьna karьşkan saltar. Trotskizьmanьn revoljutsijaga karьşu burzuj şyultezi. On

çанына çайыгандардын экономика програмазы-ла çен-
dej ајдылган учуurlарында ојто ајландыраг буржуазја ро-
меşçиктердин экономикалу платформазы-ла оны кар
cut келиşкени. Оң çанына çайлган кerek бутузу орто
ен çаан тувокту çеткерге туней. „Sal çанына“ eelte
tartарь оң çанына çайыгандарга кamaа çемеезинду.
Уур-куч бутпей турган иштерди салвај сар tudунарь
оң-ла sol çанына савылгандардын орток çаныс кереги.
Оң çанына-ла „sol“ çанына çайыгандардын сундај кур-
саарга бир волгон şуulteзи блок. Partijaga карşу соју-
зынын еş нemedен çайлавазы. Eки çара çайлыр eки çыс-
тeнери (двурушничество). Kazыла çанына çайлгандарга
çөpsinceктeнери-ле вaза оны-ла çенizerи. Trotskизьм-ла
оң çанына çайлган кereктердин şуulteзи partija орто-
зында турарга сранай çарар келиспези. Partиянын çлени-
нин partиянын улу сьндык çоль учун сөс-ле eдер изи-ле
syreen кичеер кьжалта çоктон турузар учурь (оны çо-
лынаң кьжр çайыгандар-ла вaза ви çайыгандар-ла çөp-
sinceектер-ле идурлазыр турузарь). Sotsolist çазалындагы
partикадагы оң çанына-ла „sol çанына çайлган опор-
тунизм-ла емдиги çенizer çокум сурактарь.

4-ci tema. Proletariat diktaturazынын çолындагы partija.

Proletariat diktaturazынын çалындагы „kolboozьндарь“
emeze „кьжмьктaдыр көөрөр көзуурлери“ (гьсаг-
тарь). Profsojustар вистеги erkin klastын организaтсиязы
-комунизьмнын şколь. Sovetter- gorot-ла deremnenin
ne-ле ишчилердин калың çуртынн организaтсиязы-проле-
tariat diktaturazынын çикке şуulteзи Sovetterди төзинен
вери солындьра çазар келер керекти тургускан Төс Ко-
митеттин декаврдaгы пленумь. Кооперaтсиянын про-

letariat diktaturazь turgan tuzundagь aajьnyь kapitalizm turgan tuzundagь aajьnaь çart ajьzь. Potrep kooperatıjanyь öskörtө çazaar iş-kereker Komsomol partijaga çuuk turgan işmekciler-le krestjandardь-kalyь çurtьnyь, organizatsijazьnyь çaş öskuryمی. Воjьnyь çөp kyyni-le tözөлgen çondor. Partija vaza onьd proletariattьd kalyь çurtьnyь kazьnyь-da oncozьnyь **eder izin viriktirerine** ucurlu volgonь vaza olordьd eder izin çаныs көstөгөн kerekke vaştan dьgьp, vi amadaganь-proletariat-la kol kycile çatkandardь kapitalisterge kul voloryьnaь yze çajьm ajьp salaryьna ekeler.

Partijanьd aьlanьp tözөлөр çoldoranьd aajь usь kujuunaь arь vaştap tudulьp varar demokraticeskij tsentralizm, distsiplina, Leninnin çolьnaь kыjgan kerekerle kyyn kajral çokton turuzarga çаныs volor aajь. Jacejka-partijanьd organizatsijazьnyь tös vudyu.

Partijanьd çenizer kacanda belen volor ucuryь:

1) Proletardь aldьnan vaştaganьd avangard vodonyь biliner şyultezi, onьd var vojnь revojutsija keregine veringeni, acuga kandьj-da kьzalana çaj verdirbezi, ucurlu keregi ucun vojnь vojnь ölymge-de berineri, attu cuulu er çyrekty volgonь (geroizm);

2) „kol ky-ci-le çatkandardьd (sranaj şak kalyь çurtь-la, en vaş proletar uktu-la, vaza proletar-da emes kol ky-ci-le çatkandardьd kalyь çurtь-la olor-la çava çаныs volьp tuduştalarga, çuuk turarga bilip çatkanь“ (Lenin)

3) proletariat avangardь-la vudyryp çatkan politika çаныnan vaştap vaşkarьp turgan cьndьk cikkezi.

Klas kelteejinen çenizerge kerekty çepsel-şьjdu vodoldu partijazьnyь vaşkaaru ucurunand ulam cьgьp

turgan, partijanьn cleninin kьjalta ok edeten kerek-teri. Partijanьn cleninin partijanьn ulu aan olь usun syreen erkin kiceemeldy tartьzьp enizerge mojnьna aлыngan kьjalta okton vudyreter iш kerekteri. Neme vudyryp ьgarьp atkan proizvodstvo erkin iш edip skө ulustьn aldьnan braatkan peredoviktarga (vaш-taacsьlarga) evin таар olordьn тоозьna воьпn козьp salar kerek neme iшter vudyryp atkan predprija-tijada, s o v x o s t o vaza kolkosto partijets kizinin en-le vaшtapкь aan mojnьna aлыngan iш keregi volьp turь. Bu munaп ulam partijanьn cleni volgon kizee voьпnьn kul'tura bilgizinin turgan kirezин rө kөdyryp vijiktederi, texnikanь aktu voьпnьn kolьna tudьp alarь vaza politika anьnan voьпnьn bilgizin rө kөdyryp alatan kerekteri voьпnьn kьjalta okton vudyreten ucurlarь volьp tavьlp turь,

5-ci tema. Komintern-la Sovet Baшkarudьn natsьonal politikazь.

Natsьonal-la internatsьonal kerekterdegi revolju-tsija akьltalarьnьn kolvolьш tuduzь.

Kominterьn ne-le oroon nrttandagь proletariat-ьn voьпna aьm yrym alatan vaza onco kol ky-ci-le atkandarga voш telkem yrym таар vereten tar-тьшьn vastra terekejdin ystynдеgi шtabь.

Үс vudyуly ooron urt-la kompartijalardьn olor-dogь edeten iш-kerekteri.

Komunist Internatsьonalьnьn kerek vaшkarar Ko-mitedinin IKKI-nьn XI-ci plenumьnьn en aan vudyrgen rešenieleri.

SSR Sojuzta —vastra telekejdin ystynдеgi revalju-tsijanьn mergendь (udarnьj) brigadazь. SSR sojuzьnьn

çurtındagь işmekciler-le komunistlerinin öskө çurtta-
rdagь işmekciler-le kol kuci-le çatkandardь tuda mojn-
ьна алынган iş-kerekeri. Bastra çer ystyndegi alvatьны
ortozьndagь imperializmьны, öskө çurtтың keregine
(interventsionist) çazagan planь-la kapitalist vajlu oro-
on çurtlarda işmekcileri-le kol kuci-le çatkandarьni-
ьн soviet sojuzьна tuda kьjalta çok edeten iş-kerekeri.
Sovet vaşkaru natsьonal vaşka uktu alvatьны kьjьndu
kьzalanьн odo savatan çepsel-şьjdu vodoldu, adak
ucь volьp astьgьp kalgan alvatylardьң çөөzө çөөr
vaza kul'tura viligьn өrө kөdyryp salatan argazь vo-
льp turь. Natsьonal suragьның kereginde eki çara front-
la turьp-vojьn uluirkadьp öskө sөök alvatьн
çавьs көrөr ulu orus şovinizm-la, çer çurtьның na-
tьanalizmь-lo vaza olor-lo çөpsinceekter-le udurlazьp
tartьzar çeniş vojьn өrө vijik көrөr, öskө alvatьн
çava bazar kyundy ulu orus şovinizmь-ең çaan çet-
kerly tubek volorь. Sovet vaşkarudьң natsьonal su-
rak keregindegi partijanьң çolьn vydyrgenin cьndal-
tьp көrөr kerekti çьldьrgan төs komitet-le Tөs KK-ның
(1930 ç.) dekarьda volgon plenimь. Internatsьonal
ucurьnпagьldaar kerekti тьндьp salarьndagь komu-
ist volgon kiziniң işter vydyrerge vojьнның mojnьна
алынган iş-kerekeri.

**6-ci tema. Çer çurtındagь partorganizatsijalardьң
partijanьн ulu çaan çolьn vydyryp ucьна cьgatan
keregindegi tartьzьp çenizeteninin
çakьltalarь.**

1931 çьldьң alvatь hozjajstvozьна çaragan plan-
ьн өtkyreteniniң emdigi turьgan predprijatijanьң, sovх-
ostьң kolxostьң çakьlta kerekeri. Bastra zavottьң,

(совхозън, колхозън) promfinplanън кансаа четтирген тоозън-ла четре чакъь выдыргенин көргызу темде-ктери promfinplanън выдыргенин тургана аажь. promfinplanъ чылгы өткүрүп выдырерине база сotsьал мөрөjlө мергеуды ишти чаја салып өткүрерине буудар турган çerindegi kerekterdi çokton volyktep көрөри-promfinplanъ выдырүп сыгар kerektegi partorganiza-tsitanън иckerlep ozolop bazar kamaazy. promfinplanъ выдырүп усъна сыгар keregindegi база sotsьalist выудулы eder совет-күктин усун çenizip tartьzatancokum иш kerekterdin воjь. Sotsьalisist kesteejine çyrymi çadyстьн усурьн çaпырттыр çazaary. Çeri çurtьndagь partorganizatsijazьнн yle-çele воjlorь-ла çaпыsturgan пөкөрлеринин агь-berи çajьlvas век voloryн база partijanън ulu сьндьк çolь keregин өткүрер keriginde eder иштин cokum воjьннн çakьltanь çart выдырер иш kerekteri.

Polit-redaktorь K. Akcalov.

ИНВ. № 1290

Кариузъна турар redaktorь Ojrot redkolegija.

Ваазь 6 акса.

4958

Ойрот.

2-445

Pralvodstvo-go 8/XII-31 ç.
verilgen.

Керке вазьыр ськань
16/XII-31.